

UNIWEITYET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

SERIA PSYCHOLOGIA I PEDAGOGIKA NR 174

CELINA CZECH-WŁODARCZYK

Neoliberalizm a edukacja obywatelska

Studium porównawcze na przykładzie
publicznych szkół średnich
w Polsce i Kanadzie

POZNAN 2012

Spis treści

Wstęp	7
ROZDZIAŁ 1	
Obraz świata w dobie dominacji ideologii neoliberalnej	15
1.1. Wokół pojęć „ideologia” i „neoliberalizm”	15
1.2. Neoliberalna koncepcja człowieka i obywatela	27
1.3. Neoliberalna polityka oświatowa	42
Rozdział 2	
Edukacja obywatelska – przegląd literatury polskiej i kanadyjskiej	48
2.1. Definiowanie i rozumienie pojęcia „edukacja obywatelska”	48
2.2. Edukacja obywatelska w różnych ujęciach i orientacjach naukowych	56
2.3. Wdrażanie założeń teoretycznych w sferze praktyki edukacyjnej – krytyka, polemika, dyskusja	66
2.4. Rola szkoły w nauczaniu edukacji obywatelskiej – wyzwania i możliwości ..	73
ROZDZIAŁ 3	
Realizacja edukacji obywatelskiej w szkołach Polski i Kanady (prowincji Ontario) oraz jej efekty w świetle dotychczasowych badań	79
3.1. Zajęcia z edukacji obywatelskiej w szkołach średnich w Polsce i w Ontario ...	79
3.2. Program nauczania edukacji obywatelskiej (<i>wiedza o społeczeństwie/civics</i>) w publicznych szkołach średnich	80
3.3. Zaangażowanie obywatelskie uczniów i jego przejawy w działaniach szkolnych i pozaszkolnych	93
3.4. Cele edukacji obywatelskiej a warunki jej realizacji	96
ROZDZIAŁ 4	
Metodologiczne podstawy badań własnych oraz organizacja procesu badawczego ..	101
4.1. Zastosowane procedury badawcze	103
4.2. Wykorzystane elementy orientacji jakościowej	103
4.3. Schemat realizacji badań	104
ROZDZIAŁ 5	
Spostrzeżenia i uwagi wynikające z analizy źródeł wtórnych	107
5.1. Założenia, podstawy ideologiczne i kierunki polityki oświatowej w Polsce i Ontario	109
5.1.1. Neoliberalna polityka oświatowa w Polsce	110
5.1.2. Neoliberalna polityka oświatowa w Ontario	113
	5

5.2. Analiza i interpretacja dokumentów	119
5.2.1. Podstawa programowa <i>wiedzy o społeczeństwie</i> w Polsce	119
5.2.2. Profil przedmiotu <i>civics</i> w Ontario	129
ROZDZIAŁ 6	
Rezultaty prowadzonych wywiadów	139
6.1. Pojmowanie edukacji obywatelskiej przez nauczycieli	142
6.2. Konieczne zmiany w edukacji obywatelskiej w świetle doświadczeń nauczycieli	151
6.2.1. Dokładne określenie celu i treści edukacji obywatelskiej	152
6.2.2. Wprowadzanie nowych treści w nauczaniu edukacji obywatelskiej	153
6.2.3. Konieczne zmiany w sposobach pracy na zajęciach z edukacji obywatelskiej	159
6.2.4. Nauczyciel jako aktywny obywatel model	163
6.2.5. Edukacja obywatelska jako priorytetowy przedmiot nauczania	165
6.3. Miejsca realizacji edukacji obywatelskiej	165
6.4. Wizja edukacji obywatelskiej w przyszłości	167
6.5. Bariery i wyzwania w nauczaniu edukacji obywatelskiej	169
ROZDZIAŁ 7	
Rezultaty zastosowania KAD do analizy podręczników szkolnych	174
7.1. Pojęcie „obywatel” – kwestie związane z obywatelstwem i obywatelskością w podręcznikach polskich (wybrane przykłady)	178
7.2. Pojęcie „obywatel” – kwestie związane z obywatelstwem i obywatelskością w podręcznikach w Ontario (wybrane przykłady)	187
7.3. Różnice i podobieństwa pomiędzy treściami zamieszczonymi w podręcznikach w Polsce i w Ontario	193
Podsumowanie	197
Bibliografia	205
Neoliberalism and citizenship education. Comparative study of public secondary schools in Poland and Canada (Summary)	217